

IMPLICAȚIILE TURISMULUI RURAL ÎN DEZVOLTAREA DURABILĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Alina SUSLENCO, dr., asist.univ., Universitatea „Alec Russo” din Bălți

ABSTRACT: Tourism represents a vast and almost unexploited domain, but it offers sustainable economic results and international awareness. The actuality of the topic lays in the need to study thoroughly the implications of rural tourism upon the economic and the sustainable development of the country. Tourism development would invigorate the economy, freshen the country with new ideas and foreign investment, coming from people visiting the places of the interest of the country. They could research Moldovan climate and, maybe, sign partnerships agreements with the state. At the moment, tourism is a strategic pillar for sustainable development, which amplifies the circulation of resources in the country and stimulates both the social and economic life. The aim of the research is to study the impact of rural tourism on country sustainable development. The research methodology focused on the use of the following methods: analysis, synthesis, induction, deduction, comparative analysis. We can conclude that rural tourism will become a decisive factor in contributing to a sustainable development in Moldova and will attract people, ideas, businesses, investments and new circuits in the economic and cultural life of the country.

CUVINTE-CHEIE: *dezvoltare durabilă, strategie, turism, turism rural*

Turismul reprezintă un domeniu vast și încă practic neexploatat, dar care oferă atât rezultate economice durabile cât și o cunoaștere la nivel internațional. Turismul reprezintă o componentă de importanță vitală a vieții economico-sociale care evoluează în mod constant și oferă noi oportunități de dezvoltare și sporire a eficienței a întregii comunități.

În zilele noastre, eforturile cercetătorilor din domeniu sunt îndreptate spre stabilirea largă a dimensiunilor turismului și a efectelor sale asupra atingerii eficienței economiei naționale, a stabilirii interconexiunilor turismului cu celelalte sectoare ale economiei naționale.

Turismul în societatea contemporană reprezintă „o industrie” care își lărgeste arealul sub influența anumitor factori, precum: creșterea bunăstării populației, schimbărilor demografice survenite, dezvoltării mijloacelor de transport, mobilității afacerilor, internaționalizării vieții economice, schimbării valorilor populației.

Turismul rural ca parte componentă a turismului reprezintă un pilon de bază al turismului care descoperă frumusețea naturii și o transformă în formă eficientă de afaceri. Mediul rural cu comunitățile și locurile sale, cu o puternică cultură și valoroase tradiții populare, reprezintă piloni importanți pentru dezvoltarea turismului rural. În Republica Moldova practicarea acestei forme de turism poate să aducă beneficii directe comunităților rurale, unde salariile populației sunt sub nivelul mediu, creând noi locuri de muncă și venituri suplimentare pentru fermieri. Sătenii pot oferi servicii de cazare în gospodăriile proprii. De menționat, însă, că nu există o evidență a strictă a acestor structuri de cazare și nu este elaborat cadrul legislativ necesar pentru a încuraja dezvoltarea turismului rural.

Analizat în ansamblu, turismul rural conține o paletă vastă de modalități de cazare, de activități, evenimente, festivități, sporturi și distracții, toate desfășurându-se într-un mediu tipic rural. Cu toate acestea, o definiție a termenului de turism rural unanim recunoscută se confruntă cu numeroase probleme.

Definiția dată de Legea Turismului Republicii Moldova (nr. 798 - XIV) din 11.02.2000 stipulează că turismul rural este o formă a turismului care se desfășoară în mediul rural, orientată spre utilizarea resurselor turistice locale (naturale, culturale etc.), cunoașterea obiceiurilor și tradițiilor locale, gospodăriilor țărănești, de fermier etc. Considerăm definiția pertinentă și acceptabilă. [1]

După J.W. Kloeze, turismul rural este un concept care include toate activitățile turistice care se desfășoară în mediul rural. [4]

O alternativă la definițiile de mai sus ne furnizează P. Nistoreanu: "Turismul rural este un concept care cuprinde activitatea turistică organizată și condusă de populația locală și care are la bază o strânsă legătură cu mediul ambiant, natural și uman". [3]

După D. Matei turismul rural include o serie de activități, servicii, amenajări oferite de fermieri, țărani și locuitori din mediul rural pentru a atrage turiști în zona lor, fapt ce generează venituri suplimentare pentru afacerile lor. [2]

Această ultimă definiție pune în evidență turismul rural față de activitatea turistică ce se desfășoară în zonele de litoral, în cele urbane sau în cele destinate sporturilor de iarnă, locuri în care în mod constant turiștii înșiși, precum și natura activității lor exclud orice fel de relații semnificative cu populația locală care constituie mediul ambiant uman.

Așadar, considerăm că turismul rural este o formă de turism care se desfășoară în mediul rural și care presupune valorificarea resursele turistice locale, participarea turiștilor la diferite activități tradiționale locale și cazarea și alimentarea acestora în structuri de primire turistică specifice (pensiuni turistice, pensiuni agroturistice, gospodării țărănești etc.). Turismul rural constituie o alternativă a turismului tradițional, clasic, desfășurat în stațiuni și centre turistice, precum și a ofertei turistice „standard” – de tip industrial.

Asigurarea viitorului prin valorificarea mediului rural e problema pe care Uniunea Europeană a conștientizat-o de zeci de ani. Reducerea veniturilor din agricultură, exodul rural, pierderea tradițiilor, recomandă dezvoltarea turismului rural ca motor al economiei rurale.

Căutarea mediului rural, pentru odihnă și recreere este o tendință generală în practicamondială a turismului actual. Turismul integrat în zonele și localitățile rurale reprezintă o alternativă de a rezolva, în același timp, probleme ce privesc, pe de o parte, satul, iar pe de altă parte orașul. Prin turism rural se pot rezolva probleme ale politicii amenajării teritoriului, ale echilibrului oraș-sat, conturându-se astfel o schimbare socială ce oferă posibilitatea populației de la oraș să-și regăsească rădăcinile, valorile culturale, destinderea fizică, liniștea și calmul pierdute sau uitate. De aceea, regiunile rurale ale Europei înscriu turismul, rând pe rând, în cadrul politicilor de dezvoltare rurală, sub denumirea specifică de turism rural.

În țările Uniunii Europene, agroturismul nu este un fenomen nou. De-a lungul timpului, în majoritatea țărilor U.E. timp de câteva decenii, cazarea turiștilor s-a practicat de o manieră mai mult sau mai puțin spontană ori organizată[5].

Expansiunea fenomenului turistic în spațiul rural se explică, pe de o parte, prin relansarea dezvoltării regiunilor rurale și, pe de altă parte, prin diversificarea formelor de practicare a turismului de masă.

Activitatea s-a dovedit a fi rentabilă, urmare a schimbării preferințelor și obișnuințelor turiștilor către turismul individual, în dauna turismului de masă sau a celui de tip „industrial”.

Acest tip de turism prezintă o serie de avantaje: valorifică spațiile agricole, resursele naturale, patrimoniul cultural, tradițiile sătești, produsele agricole, realizează schimburi între veniturile urbane și cele rurale, creează direct și indirect locuri de muncă, îmbunătățește infrastructura.

Turismul rural s-a născut într-o formă spontană, dar a fost dezvoltat și proiectat în urma cercetărilor efectuate de Guvernele și Ministerele Agriculturii și Turismului din țările Comunității Europene, pentru a da răspunsuri la o serie de probleme create de situația zonelor rurale și anume:

- reducerea puternică a veniturilor agrare;
- îmbătrânirea și abandonarea agriculturii;
- noua abordare privind mediul;
- stabilitatea populației.

Motivațiile principale ale turismului rural sunt redate în tabelul de mai jos.

Tabelul 1. Motivele de practicare a turismului rural

Motive sociale	Motive culturale	Motive economice
- tendința de dispariție a gospodăriilor mici, tradiționale; - abandonarea pământurilor de cultură, precum și a sarcinilor cu specific rural; - creșterea șomajului în rândul tinerilor; - exodul rural către oraș în căutarea locurilor de muncă.	- creșterea numărului de case din spațiul rural care nu sunt ocupate sau întreținute; - slaba folosire a clădirilor tradiționale; - dispariția meșteșugurilor; - distrugerea moștenirii de artă locală; - pierderea tradițiilor; - abandonarea grijii și preocupării față de locurile frumoase din natură, oferite de spațiul rural.	- veniturile foarte mici provenite din agricultură; - dificultăți în comercializarea produselor agricole furnizate de gospodăriile țărănești; - evoluția prețurilor; - surplusul de produse agricole.

Sursa: adaptat de autor în urma cercetărilor

Din câte observăm din tabelul 1, avem o serie de motive economice, sociale și culturale care stimulează practicarea turismului rural și aduce beneficii vizibile economiei și țării.

Abandonarea pământurilor, creșterea numărului de case părăsite, veniturile mici din agricultură sunt motive care induc necesitatea vitală de valorificare a turismului rural în Republica Moldova.

În ceea ce privește produsul turistic rural, acesta constă în a oferi turiștilor servicii, precum: cazare, cazare și mic dejun, demipensiune, pensiune completă. La acestea se mai adaugă excursii, transport, tratament balnear, participarea la diverse festivaluri și sărbători tradiționale. Acest produs este alcătuit din: componente de bază, care cuprind cazare, alimentație și transport; și componente auxiliare, care cuprind agrement, tratament balnear, activități sportive, etc. Pentru a vedea care este diferența dintre turismul urban și cel rural am efectuat o analiză comparativă sintetizată în tabelul de mai jos.

Tabelul 2. Condiții comparative ale turismului urban și ale celui rural

Turism Rural	Turism urban
Spații deschise mici	Spații deschise mari
Așezări de peste 10.000 de locuitori	Așezări sub 10.000 de locuitori
Densitate mare a populației	Densitate mică a populației
Mediu construit	Mediu natural
Multe activități de interior	Multe activități în exterior
Infrastructură intensivă	Infrastructură slabă
Bază de agrement/comerț dezvoltată	Activități individuale
Construcții/instituții mari	Construcții mici
Firme naționale/internaționale	Firme locale
Implicarea cu normă întreagă în turism (full-time)	Multă implicare cu jumătate de normă în turism (part-time)
Lipsa implicării fermelor/silviculturii în activitatea turistică	Implicarea fermelor/silviculturii în activitatea turistică
Obiectivele activității turistice sunt susținute din fonduri proprii	Fondurile obținute din turism sunt folosite pentru realizarea altor obiective
Personalul poate locui departe de locul de muncă	Personalul locuiește de obicei aproape de locul de muncă
Factorii sezonieri au influență rară asupra turismului	Factorii sezonieri au influență frecventă asupra turismului
Mulți vizitatori	Puțini vizitatori
Relații de anonim între vizitatori și gazdă	Relații personalizate între vizitatori și gazdă
Management profesional	Management de "amator"
Ambianță cosmopolită	Ambianță locală
Multe clădiri moderne	Multe clădiri vechi
Etica dezvoltării (creșterii)	Etica conservării (limitării creșterii)
Obiective de interes general	Obiective de interes special
Activități complete de marketing	Marketing de nișă

Sursa: adaptat de autor după Jolondcovschi Al., Florea S. *Turismul ecologic și rural: realități și perspective*. – Chișinău: Prometeu, 2001. – P.40.

Alegerea unei destinații turistice nu este deloc ușoară, datorită existenței multitudinilor de oferte, a unor nevoi și preferințe diverse. Un rol important în alegerea destinației turistice o au următoarele elemente:

- factori naturali: așezare geografică, relieful, hidrografia, vegetația, fauna și clima;
- factori culturali: limba, folclor, politică, religie, artă, știință;
- elementul uman: mentalitatea și ospitalitatea reflectate în atitudinea populației locale, a prestatorilor față de turiști;
- infrastructura generală: telecomunicații, mijloace de transport, aprovizionare cu apă, sisteme de canalizare, structura și aspectul satelor, etc;
- facilități turistice: transporturile turistice, mijloacele de cazare, de alimentație, activități sportive, distracții, posibilități de informare etc.

După cum am amintit, pe lângă noțiunea de turism rural apare și noțiunea de agroturism. Agroturismul a apărut din dorința de a crește veniturile gospodăriilor rurale, prin valorificarea potențialului economic al acestora. Pentru a caracteriza agroturismul pe segmente specializate, se formulează o multime de definiții derivate.

Din punct de vedere al activităților care gravitează în jurul gospodăriei țărănești, agroturismul poate fi definit ca un ansamblu de bunuri și servicii oferite de gospodăria țărănească, spre consumul persoanelor care, pe o perioadă determinată de timp, vin în mediul rural pentru relaxare, odihnă și agrement, cure terapeutice, tranzacții sau afaceri, pentru satisfacerea unui hobby, inițiere în arta mestesugurilor tradiționale, pentru studii și documentare, precum și alte multe alte activități." [27]

Produsele agroturistice oferite turistilor sunt foarte diversificate și pot crea multe facilități: posibilitatea pregătirii mesei de către turiști din produse proaspete, obținute în gospodăria rurală; posibilitatea oferită turiștilor de a participa sau de a asista la o serie de obiceiuri tradiționale din gospodărie, localitate sau zonă, precum: nunți, spectacole folclorice, târguri sătești, hore, sezatori, etc.

În continuare vom reda evoluția numărului de structuri de primire turistică pe funcțiuni de cazare turistică în România, redată în tabelul 3.

Tabelul 3. Evoluția în dinamică a numărului de structuri de primire turistică pe funcțiuni de cazare turistică în România

	Total România	Hoteluri și moteluri	Hanuri turistice	Cabane turistice	campinguri	Vile turistic e	Tabere de elevi	Pensiuni agroturi stice	Pensiuni turistice
2008	4840	1264	5	116	109	982	111	1348	783
2009	5095	1159	5	123	55	747	111	1412	878
2010	5222	1233	4	134	51	768	92	1354	949
2011	5003	1308	4	147	44	548	69	1210	1050
2012	5821	1384	3	146	48	621	70	1569	1247

Sursa: adaptat de autor după Institutul Național de Statistică

Din sintetizarea datelor tabelului de mai sus putem contura faptul că există o tendință de creștere a hotelurilor, pensiunilor turistice și agroturistice. Acest lucru reliefează sporirea

dezvoltării turismului rural, a creării structurilor de cazare necesare dezvoltării acestui tip de turism care capătă noi dimensiuni în ultimi ani atât în România cât și în alte state. Oamenii preferă odihna în sânul naturii sorbind din frumusețea ei, din splendoarea și plenitudinea anturajului, aerului, atmosferei, învățând din tradițiile și obiceiurile naționale. Străinii deasemenea au plăcerea de a se odihni prin practicarea turismului rural, prin prcticarea unui turim activ în inima naturii.

Sitetizând datele analizate observăm că există o tendință ce creștere a interesului spre dezvoltarea turismului rural atât în Republica Moldova cât și în România fapt ce reliefează necesitatea investițiilor spre crearea coindțiilor decente, atractive și interesant pentru a atrage turiștii spre a vizita meleagurile noastre, de a sorbi din plăcerea odihnei în România și Moldova, țări cu istorie, tradiții și abundență culturală deosebită.

Turismul rural este un domeniu tânăr, dar care înregistrează o creștere substanțială în multe țări ale lumii care mizează pe dezvoltarea afacerilor, atragerii investițiilor prin dezvoltarea turismului, a atragerii turiștilor spre meleagurile însoțite ale țării.

În Republica Moldova turismul rural capătă o dezvoltare ușoară care contribuie la necesitatea creării condițiilor necesare eficienței acestui domeniu.

În continuare vom reda numărul turiștilor cazați în funcție de țara de origine în dinamică.

Tabelul 4. Numărul turiștilor cazați în funcție de țara de origine

Țara	2009	2010	2011	2012
România	8796	15403	16097	17549
Rusia	7314	6484	4560	9244
Ucraina	7115	6038	7194	8216
SUA	3328	3132	4419	6338
Italia	3777	3942	4447	5001
Germania	2959	3468	3863	5520
Turcia	3091	2538	2781	5798

Sursa: adaptat de autor din analiza datelor statistice.

Din tabelul de mai sus observăm că în Republica Moldova se observă o creștere a turiștilor cazați din România fapt ce denotă relațiile de afaceri, prietenești ale acestor două țări. Deasemenea se înregistrează un trend oscilant cu tendință de creștere a numărului de turiști din celelalte țări analizate. Acest lucru este unul benefic deoarece turiștii ne vizitează, crește notoritatea țării, se crează noi relații de afaceri între țările partenere, se accentuează relații prietenești și contacte de lungă durată între țări.

În continuare vom reda evoluția numărului de structuri de primire turistică pe funcțiuni de cazare turistică în Republica Moldova în dinamică.

Tabelul 5. Evoluția în dinamică a numărului de structuri de primire turistică în Republica Moldova

	Hoteluri și moteluri	Pensiuni turistice și agroturistice	Numărul turiștilor cazați	Numărul înnopțărilor, mii	Numărul de camere	Numărul de locuri	Utilizarea capacităților de cazare
2008	62	11	11392	59,43	1976	4890	12,7
2009	72	15	12346	49,49	2115	5242	15,7
2010	75	13	13290	43,58	2093	5165	6,2
2011	85	15	11701	37,32	1729	4519	8,3
2012	94	48	12459	43,61	2415	4742	9,4

Sursa: adaptat de autor din analiza Biroului Național de Statistică, 2008-2012.

Din analiza datelor tabelului de mai sus observăm că pentru perioada analizată se înregistrează o creștere a numărului de pensiuni turistice și agroturistice, a numărului de hoteluri, de truriști fapt ce denotă necesitatea atragerii investițiilor în acest domeniu care este unul strategic și vital care rezistă și pe perioada de criză, atrage investiții sporește imaginea țării, contribuie la îmbunătățirea întredierii partenerilor străini în țara noastră. Totuși, din păcate, observăm un trend descrescător a capacității de cazare. Acest lucru sporește necesitatea de a investi în dezvoltarea pensiunilor turistice, în crearea condițiilor de cazare a turiștilor, pentru a utiliza potențialul țării, d a valorifica pe deplin capacitatea țării, tradițiile, valorile culturale și istorice.

Mai jos vom reda date statistice cu privire la numărul de sosiri ale vizitatorilor străini și alte date ce caracterizează dezvoltarea sectorului turistic în diverse țări printre care și România și Republica Moldova.

Tabelul 6. Date statistice în dinamică cu privire la numărul de sosiri ale vizitatorilor străini

Nr. crt.	Țările	Sosiri ale vizitatorilor străini(%)	Indicatori PIB ai turismului (%)	Angajați în domeniul turismului (%)
1	Franța	63	14,9	14
2	SUA	61	10,7	13
3	Spania	58	7,7	10
4	Italia	57,3	7,3	9
5	Bulgaria	43	5,9	8
6	Elveția	25,9	5,3	5,5
7	România	21,9	4,1	4
8	Republica Moldova	4,6	1,6	1,2

Sursa: *Tendențele turismului, Eurostat, www.epp.eurostat.eu*

În urma analizei datelor statistice, putem observa că, în anul 2013, în topul sosirilor turistice ale vizitatorilor străini au fost următoarele țări: Franța, SUA, Spania, urmată de Italia,

Bulgaria, Elveția, România și în ultimul rând Republica Moldova. Putem observa că numărul turiștilor străini care au vizitat Moldova în anul 2013 este în creștere, dar este foarte mic.

Din analiza datelor cu privire la dezvoltarea potențialului turismului în România și Republica Moldova putem puncta că există probleme ce țin de asigurarea capacităților de cazare, de crearea condițiilor de odihnă a turiștilor. Există probleme la capitolul de promovare a turismului în rândurile turiștilor străini, cu toate că acest domeniu poate supraviețui doar dacă este suficient de bine promovat și apreciat de către turiștii străini. Pentru a putea fi apreciat, trebuie de consolidat eforturile autorităților, cetățenilor de a spori investițiile în domeniul turismului și a dezvoltării potențialului acestui domeniu vital pentru economia țării noastre.

BIBLIOGRAFIE:

1. Legea turismului Republicii Moldova, nr. 798-XIV din 11.02.2000 // Monitorul Oficial nr. 54-56/357 din 12.05.2000.
2. Matei, D. Turismul rural: teorie și realitate. Iași: Terra Nostra, 2005.
3. Nistoreanu, P. Ecoturism și turism rural, Editura ASE, București, 2003.
4. Solcan, A. Bazele antreprenoriatului: Inițierea unei afaceri mici. Chișinău: Expert, 2006.
5. 2015, Biroul Național de Statistică, disponibil pe adresa: www.statistica.md
6. 2015, pensiunile din Moldova, <http://www.tur.md/rom/section/760/>
7. 2015, agenția de turism, <http://turism.gov.md/index.php?pag=sec&id=68>
8. 2015, agenția de turism din Moldova, www.turism.gov.md/index.php?pag=hotel&opa=view&id=133&start=&l=ru
9. 2015, articol: Turismul rural capătă proporții în RM. Festivalul de la Domulgeni - un exemplu elocvent, <http://www.timpul.md/articol/turismul-rural-capata-proportii-in-rm--festivalul-de-la-domulgeni---un-exemplu-elocvent-24211.html>
10. 2015, articol: Turismul în RM – oportunități de investiții pentru agențiile de turism, <http://www.jurnal.md/ro/news/turismul-in-rm-oportunitati-de-investitii-pentru-agentiile-de-turism-393632/>.